

D R A M A

I

H A P P E N I N G

w edukacji przedszkolnej

Maria Królicza

Drama i happening
w edukacji przedszkolnej

Maria Królicza

Drama i happening
w edukacji przedszkolnej

Oficyna Wydawnicza „Impuls”
Kraków 2006

© Copyright by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2006

Recenzent:

prof. dr hab. Jadwiga Hanisz

Redakcja wydawnicza:

Ewelina Wrona

Korekta:

Agnieszka Gajewska

Magdalena Polek

Projekt okładki:

Ewa Beniak-Haremska

Zdjęcia:

ze zbiorów Przedszkola nr 11

oraz Przedszkola nr 38

w Częstochowie

ISBN 978-83-7308-656-2

Oficyna Wydawnicza „Impuls”

30-619 Kraków, ul. Turniejowa 59/5

tel. (012) 422-41-80, fax (012) 422-59-47

www.impulsoficyna.com.pl, e-mail: impuls@impulsoficyna.com.pl

Wydanie I, Kraków 2006

*Moim Rodzicom
za Ich mądrą miłość
oraz przykład prawości i szlachetności życia*

Spis treści

Wstęp	9
1. Charakterystyka dramy jako metody edukacji dzieci i młodzieży	11
Istota, elementy, specyfika dramy i jej techniki	11
Rys historyczny dramy w procesie edukacyjnym	23
Wartości wychowawcze i dydaktyczne dramy	31
2. Możliwości wykorzystania happeningu w procesie edukacyjnym	41
Znaczenie terminu „happening”	41
Podstawowe elementy i cechy happeningu umożliwiające jego edukacyjne wykorzystanie	44
3. Warunki poprawnego stosowania dramy i happeningu w edukacji małego dziecka	53
Projektowanie dramy i happeningu	55
Dobór tematów, ról, zadań dramowych i happeningowych dla dzieci w przedszkolu	86
Znaczenie nauczyciela w organizacji i przebiegu dramy oraz happeningu	89
4. Wykorzystanie dramy i happeningu w procesie wychowania i nauczania dzieci przedszkolnych	99

Płaszczyzny efektywnego stosowania dramy i happeningu w przedszkolu	101
Przykłady dramy i happeningu w procesie edukacyjnym	102
Scenariusze dram	103
Scenariusze happeningów edukacyjnych	123
Formy dramowe i happeningowe w tworzeniu wspólnoty pracowników przedszkola	136
Działania dramowe i happeningowe w pracy z rodzicami	140
5. Stosunek dzieci oraz nauczycieli do dramy i happeningu	143
Zakończenie	147
Bibliografia	149

Wstęp

Działania reformatorskie dotyczące funkcjonowania instytucji oświatowych, w tym przedszkoli, mają swoją długą tradycję. Dotyczą one organizacji placówek, ich celów i zadań, ale przede wszystkim form i metod pracy. W początkach XX wieku narodził się ruch Nowego Wychowania, który stawiał sobie za cel dostosowanie charakteru pracy przedszkoli i szkół do potrzeb i możliwości dzieci. Odwołując się do wyników badań psychologicznych i efektów eksperymentów pedagogicznych, propagował działanie instytucji wolne od encyklopedyzmu, biernego, mechanicznego przyswajania wiedzy. Zwracał uwagę na osobę dziecka jako podmiot oddziaływań edukacyjnych. Inspirował stosowanie metod pobudzających dziecko do uczenia się i rozwoju. W obrębie tych działań mieści się tworzenie i stosowanie metody określanej mianem *drama* oraz wykorzystanie edukacyjne *happeningu*.

Podstawą w stosowaniu dramy w nauczaniu jest wykorzystanie form teatralnych i środków artystycznego wyrazu – słowa, muzyki, plastyki, tańca – opartych na znakach kodów komunikowania się, jakimi są: dźwięk, barwa, ruch, mina. Opisany przez teoretyków i praktyków dramy związek między stosowaniem jej jako metody edukacyjnej a efektami uzyskiwanymi w rozwoju wychowanków zachęcił pedagogów wielu krajów do pracy metodą dramy.

Najsilniej rozwinęła się ona w Anglii, konstytuując się w rozliczne typy i osiągając różny status w procesie edukacyjnym (od okazjonalnie stosowanych ćwiczeń dramatycznych, przez prowadzenie etapów edukacyjnych dramą, do funkcjonowania niezależnego przedmiotu nauczania o tej nazwie).

W wielu innych krajach Europy (obu Ameryk) rozwijało się zainteresowanie dramą, często na bazie różnych założeń filozoficznych czy ideo-

logicznych, ale zawsze odwołujących się do tych samych mechanizmów psychologicznych i socjologicznych.

W latach osiemdziesiątych minionego wieku idea dramy stała się również znana polskim nauczycielom. Spopularyzowano termin, wiele zrobiono dla jego zrozumienia i prawidłowego stosowania określanej nim metody.

Bardzo mało jest popularyzatorskich działań odnośnie do wykorzystania happeningu w edukacji. Ciągle jeszcze są one niewystarczające. Stąd zrodziła się myśl napisania niniejszej pracy przedstawiającej podstawowe, istotne cechy dramy i happeningu oraz wskazówki i przykłady stosowania tych sposobów całościowego oddziaływania edukacyjnego na małe dziecko.

Książka ta nie powstałaby bez pomocy nauczycielek pracujących dramą w częstochowskich przedszkolach. Szczególne wyrazy podziękowania za czas, aktywność, zaangażowanie i gorące dyskusje składam Halinie Bednarczyk, Brygidzie Biedzie i Izabeli Wachowicz. Wspólna refleksja i działania pozwoliły mi zweryfikować i uporządkować bogactwo materiału.

Mam nadzieję, że książka ta będzie pomocna nauczycielom w codziennej pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym. Stanie się zachętą do podejmowania ciekawych działań edukacyjnych, które pozwolą osiągać satysfakcjonujące efekty w zakresie rozwoju pełnej osoby dziecka.

Częstochowa, październik 2005 roku

1.

Charakterystyka dramy jako metody edukacji dzieci i młodzieży

Szczególnym źródłem poznania otaczającej rzeczywistości i uczenia się sposobów funkcjonowania w niej jest dla małego dziecka jego własna aktywność. Jej stymulowanie staje się zatem jednym z ważniejszych zadań, szczególnie dla takich instytucji edukacyjnych, jak przedszkola, szkoły. Wśród wielu sposobów uaktywniania małego dziecka znajduje się także drama.

Termin „drama” w ostatnich latach stał się popularny wśród polskich nauczycieli, jednak pełne jego zrozumienie, a zwłaszcza wykorzystanie określanej nim metody jest jeszcze niezbyt duże. O efektywnym stosowaniu dramy decyduje znajomość jej specyficznych cech. Nauczyciel, który chce się posługiwać dramą w swojej pracy, nie może poprzestać na ogólnej wiedzy o tej metodzie, ale musi poznać jej filozofię oraz bliżej uświadomić sobie mechanizmy psychologiczne będące podstawą jej oddziaływania.

Istota, elementy, specyfika dramy oraz jej techniki

Stosowanie dramy w pracy z dziećmi w przedszkolu i klasach początkowych wymaga zwrócenia uwagi na te jej własności, które pomagają rozwijać osobowość każdego dziecka w sposób całościowy. Klasyk